НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук

ЗАТВЕРДЖЕНО
Економічний факультет
18 червня 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Галузь знань	J «Транспорт та послуги»
Спеціальність	J3 «Туризм та рекреація»
Освітня програма	Туризм
Факультет	економічний

Розробник: доцент кафедри міжнародних відносин і суспільних наук, кандидат історичних наук, доцент Людмила Лановюк

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни Історія української державності

Історія української державності – це наука, що вивчає минуле народу, який жив на нашій землі з прадавніх часів, складаючи глибокі традиції, творячи високі зразки культури, створюючи та втрачаючи державні форми життя. Історія української державності включає в себе процеси виникнення і функціонування національних державних установ, національну державницьку думку та національно-визвольні змагання українців за відновлення своєї державності у період бездержавного існування України. Метою курсу "Історія української державності" є розуміння питань українського державотворення в історичному контексті через призму проблемно-концептуального підходу, який застосовується при викладанні дисципліни у вищій школі. Курс має забезпечити реалізацію в навчальному процесі принципів історизму, науковості, об'єктивності в оцінці фактів, явищ, подій в історії української державності; сприяти формуванню державницького мислення, історичного осмислення та національної самосвідомості, активної позиції майбутніх фахівців, їх патріотичних та морально-етичних переконань. Навчальний курс містить 150 годин (5 кредитів). Дисципліна поділена на два модулі. Перший – Українська державність: витоки, форми, тенденції. Другий модуль – На шляху до відродження державності (XX – початок XXI ст.).

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	бакалавр	
Спеціальність	J3 «Туризм та рекреація»	
Освітня програма	Туризм	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	**заочна**
Курс (рік підготовки)	1	1
Семестр	1	1
Лекційні заняття	30 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	10 год.
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	90 год.	130 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	4 год.	2 год.

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою вивчення історії української державності у вищій школі є:

- розвиток національної самосвідомості майбутніх фахівців;
- виховання патріотичних і морально-етичних переконань фахівця, причетності до тисячолітньої історії українського народу;

- набуття фахівцями навичок роботи з історичними джерелами та літературою, наукового аналізу, спрямованих на забезпечення самостійного осмислення закономірностей історичного розвитку;
- вироблення умінь застосовувати набуті знання з історії у повсякденній діяльності, для орієнтації в суспільно-політичному житті, оцінки суспільних явищ і подій.

Курс Історії української державності виходить з необхідності розв'язання таких **завдань:**

- використання новітніх здобутків історичної науки у викладанні вітчизняної історії;
- підвищення наукового і виховного рівня викладання;
- забезпечення реалізації в навчальному процесі принципів історизму і об'єктивності в оцінці фактів, явищ, подій;
- гуманістичної спрямованості історичної освіти, орієнтованості її на пріоритет загальнолюдських цінностей;
- досягнення наступності в історичній освіті на етапі вищої школи у порівнянні з загальноосвітньою школою.

Перелік освітніх компонент, які передують вивченню навчальної дисципліни *(за їх наявності)* відсутні

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК):

Здатність комплексно розв'язувати складні професійні задачі та практичні проблеми у сфері туризму і рекреації як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає застосування теорій і методів системи наук, які формують туризмознавство, і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

- загальні компетентності:

К01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

К02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

- спеціальні (фахові) компетентності:

К16.Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

К28. Здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці.

Програмні результати навчання:

ПРН2. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук.

ПРН14. Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття.

ПРН16. Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості.

ПРН19. Аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с. р.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Змістовий модуль 1. ***Українська державність: витоки, форми, тенденції***													
Тема 1. Історичні витоки формування українського народу	1	11	1	2	-	-	8	12	2				10
Тема 2. Становлення української державності в епоху середньовіччя	2	10	2	3	-	-	5	12		2			10
Тема 3. Козацький період українського державотворення	3	12	2	2	-	-	8	10					10
Тема 4. Українська національна революція (сер. XVII ст.). Козацько-гетьманська держава	4	13	2	3	-	-	8	12	2				10
Тема 5. Відродження ідеї українського національного самовизначення (кін. XVIII-XIX ст.)	5	12	2	2	-	-	8	12					10
Тема 6. Нові тенденції в соціально-політичному житті України на початку XX ст.	6	12	1	3	-	-	8	12		2			10
Разом за змістовим модулем 1	70		10	15		-	45	68	4	4			60
Змістовий модуль 2. ***На шляху до відродження державності (XX - поч. XXI ст.)***													
Тема 1. На шляху до відродження державності. Українська національно-демократична революція (1917-1920 рр.)	7	11	4	2	-	-	7	12	2				10
Тема 2. Радянська форма державності в Україні в умовах тоталітаризму (1921-1939 рр.)	8	9	2	2	-	-	7	12	2				10
Тема 3. Україна в роки Другої світової війни	9	9	2	2	-	-	5	7		2			5
Тема 4. УРСР: повоєнні часи, «відлига» та період «застою» 40-80-х рр. XX ст.	10-11	11	4	2	-	-	6	12		2			10
Тема 5. Історичні особливості пошуку оптимальних моделей будівництва незалежності України (з 1991 р.)	12	9	2	2	-	-	5	12	2				10
Тема 6. Аграрно-промисловий комплекс України	13	8	2	1	-	-	5	7		2			5
Тема 7. Україна в сучасному світі	14	9	2	2	-	-	5	10					10
Тема 8. Перспективи України в XXI ст. в історичній ретроспективі	15	9	2	2	-	-	5	10					10
Разом за змістовим модулем 2	80		20	15	-	-	45	82	6	6			70
Усього годин	150		30	30		-	90	150	10	10			130

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історичні витоки формування українського народу	1
2	Становлення української державності в епоху середньовіччя	2
3.	Козацький період українського державотворення	2
4.	Українська національна революція (сер. XVII ст.). Козацько-гетьманська держава	2
5.	Відродження ідеї українського національного самовизначення (кін. XVIII-XIX ст.)	2
6.	Нові тенденції в соціально-політичному житті України на початку XX ст.	1
7.	На шляху до відродження державності. Українська національно-демократична революція (1917-1920 рр.)	4
8.	Радянська форма державності в Україні в умовах тоталітаризму (1921-1939 рр.)	2
9.	Україна в роки Другої світової війни	2
10.	УРСР: повоєнні часи, «відлига» та період «застою» 40-80-х рр. XX ст.	4
11.	Історичні особливості пошуку оптимальних моделей будівництва незалежності України (з 1991 р.)	2
12.	Аграрно-промисловий комплекс України	2
13.	Україна в сучасному світі	2
14.	Перспективи України в XXI ст. в історичній ретроспективі	2
Разом		**30**

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історичні витоки формування українського народу	2
2	Становлення української державності в епоху середньовіччя	3
3	Козацький період українського державотворення	2
4	Українська національна революція (сер. XVII ст.). Козацько-гетьманська держава	3
5	Відродження ідеї українського національного самовизначення (кін. XVIII-XIX ст.)	2
6	Нові тенденції в соціально-політичному житті України на початку XX ст.	3
7	На шляху до відродження державності. Українська національно-демократична революція (1917-1920 рр.)	2
8	Радянська форма державності в Україні в умовах тоталітаризму (1921-1939 рр.)	2
9	Україна в роки Другої світової війни	2
10.	УРСР: повоєнні часи, «відлига» та період «застою» 40-80-х рр. XX ст.	2
11.	Історичні особливості пошуку оптимальних моделей будівництва незалежності України (з 1991 р.)	2
12.	Аграрно-промисловий комплекс України	1
13.	Україна в сучасному світі	2
14.	Перспективи України в XXI ст. в історичній ретроспективі	2
Разом		**30**

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин

1	Історичні витоки формування українського народу	8
2	Становлення української державності в епоху середньовіччя	5
3	Козацький період українського державотворення	8
4	Українська національна революція (сер. XVII ст.). Козацько-гетьманська держава	8
5	Відродження ідеї українського національного самовизначення (кін. XVIII-XIX ст.)	8
6	Нові тенденції в соціально-політичному житті України на початку XX ст.	8
7.	На шляху до відродження державності. Українська національно-демократична революція (1917-1920 рр.)	7
8.	Радянська форма державності в Україні в умовах тоталітаризму (1921-1939 рр.)	7
9.	Україна в роки Другої світової війни	5
10.	УРСР: повоєнні часи, «відлига» та період «застою» 40-80-х рр. XX ст.	6
11.	Історичні особливості пошуку оптимальних моделей будівництва незалежності України (з 1991 р.)	5
12.	Аграрно-промисловий комплекс України	5
13.	Україна в сучасному світі	5
14.	Перспективи України в XXI ст. в історичній ретроспективі	5
Разом		**90**

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

– усне опитування;
– тестування;
– захист творчих індивідуальних робіт;
– захист рефератів.

7. Методи навчання*:*

– проблемне навчання;
– навчання через дослідження;
– навчальні дискусії та дебати;
– командна робота.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени і заліки НУБіП України» (наказ про введення в дію від 28.02.2025 р. № 202)

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. **Українська державність: витоки, форми, тенденції**		
Семінар 1. Історичні витоки формування українського народу	ПРН2. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук. ПРН14. Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття.	**10**

	розуміти основні теоретичні положення, важливі вузлові проблеми курсу, загальні закономірності історичного розвитку	
Семінар 2. Становлення української державності в епоху середньовіччя	ПРН16. Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості *аналізувати* закономірності та особливості еволюції державотворення в епоху раннього середньовіччя; *виховувати* патріотичні і морально-етичні переконання фахівця, відчуття причетності до тисячолітньої історії українського народу	**10**
Семінар 3. Козацький період українського державотворення	ПРН16. Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості *вміти* самостійно осмислювати закономірності розвитку козацького періоду державотворення; *розуміти* державний контекст епохи та знати характерні явища	**10**
Семінар 4. Українська національна революція (сер. XVII ст.). Козацько-гетьманська держава	ПРН16. Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості *вміти* самостійно осмислювати закономірності розвитку козацького періоду державотворення; *розуміти* державний контекст епохи та знати характерні явища	**10**
Семінар 5. Відродження ідеї українського національного самовизначення (кін. XVIII-XIX ст.).	ПРН14. Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття. ПР16. Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості *розуміти* державний контекст епохи та знати характерні явища	**10**
Семінар 6. Нові тенденції в соціально-політичному житті України на початку XX ст.	ПРН16. Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості *вміти* впроваджувати традиційно-історичні норми поведінки українського народу у сучасну практику державотворення; *знати* провідних діячів українського державотворення	**10**
Індивідуальна творча краєзнавча робота (історичні нариси рідного краю)	ПРН14. Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття. *вміти* впроваджувати традиційно-історичні норми поведінки українського народу у сучасну практику державотворення	**10**
Модульна контрольна робота 1	ПРН19. Аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань.	**30**
Всього за модулем 1		**100**
Модуль 2. **На шляху до відродження державності (XX – початок XXI ст.)**		
Семінар 7. На шляху до відродження державності. Українська національно-	ПРН16. Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості	**10**

демократична революція (1917-1920 рр.)	*вміти* синтезувати набуті знання у відповідне світосприйняття та високу політичну культуру; *аналізувати* варіанти моделей українського державотворення та їх сильні і слабкі сторони; *знати* провідних діячів українського державотворення	
Семінар 8. Радянська форма державності в Україні в умовах тоталітаризму (1921-1939 рр.)	ПРН16. Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості *розуміти* державний контекст епохи та знати характерні явища	**10**
Семінар 9. Україна в роки Другої світової війни	ПРН14. Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття. ПРН16. Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості *знати* державотворчий контекст періоду військового протистояння; *розуміти* та аналізувати науковий дискурс, який існує з наявного питання	**5**
Семінар 10. УРСР: повоєнні часи, «відлига» та період «застою» 40-80-х рр. XX ст.	ПРН14. Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття. ПРН16. Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості *знати* складні та суперечливі явища, процеси в історії суспільно-політичного життя України	**10**
Семінар 11. Історичні особливості пошуку оптимальних моделей будівництва незалежності України (з 1991 р.)	ПРН16. Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості *аналізувати* варіанти моделей українського державотворення та їх сильні і слабкі сторони; *знати* провідних діячів українського державотворення	**10**
Семінар 12. Аграрно-промисловий комплекс України	ПРН16. Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості *розуміти* складні та суперечливі явища та процеси соціально-економічного розвитку держави	**5**
Семінар 13. Україна в сучасному світі	ПРН14. Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття. ПРН16. Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості *розкрити* гуманістичну спрямованість історичного дискурсу з проблеми, орієнтованості її на пріоритет загальнолюдських цінностей; *враховувати* етичні цінності державотворчої спадщини українського народу при формуванні державницької позиції	**5**
Семінар 14. Перспективи України в XXI ст. в історичній	ПРН16. Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської	**5**

ретроспективі	свідомості *виробити* уміння застосовувати набуті знання з історії у повсякденній діяльності, для орієнтації в суспільно-політичному житті, оцінки суспільних явищ і подій, персоналій	
Індивідуальне творче завдання: на основі інформації опрацьованих джерел створити презентацію або рукописну тезисну роботу із запропонованого переліку тем модуля	ПРН16. Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості *вміти* формувати власну громадську позицію щодо актуальних політичних проблем сьогодення	**10**
Модульна контрольна робота 2.	ПРН19. Аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань.	**30**
Всього за модулем 2		**100**
Навчальна робота		**(М1 + М2)/2*0,7 ≤ 70**
Екзамен		**30**
Всього за курс		**(Навчальна робота + екзамен) ≤ 100**

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Самостійні роботи повинні бути виконані самостійно відповідно вимог, які до них висуваються.
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - *https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3378*);
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форми здобуття вищої освіти;
- матеріали для демонстрування за допомогою технічних засобів навчання (відеофільми та відеофрагменти).

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Аніщук Н. В. Історія і перспективи української державності: навч.-метод. посіб. Одеса: Юридична література, 2021. 88 с.

2.Борисова О., Климов А Історія української державності Підручник у 2-х томах. Т.1. – К.: Кондор, 2020. – 344 с.

3. Бевз Т. Українська державність: ідеологія, політика, практика / Інститут політичних і етнонаціональних досліджень НАН України. – К.: ІПіЕНД, 2024. – 247 с.

4. Греченко В. А., Гавриленко О. А., Столбуненко М. М. та ін. Історія державності України. – Х.: ТОВ «Одісей», 2022. – 608 с.

5. Дещинський Л. Є. та ін. Історія України та її державності. – Львів: «Львівська політехніка», 2021. – 474 с.

6. Історія української державності. – Умань: Сочінський, 2023. – 288 с.

7. Історія держави і права України / В. Д. Гончаренко, В. М. Єрмолаєв, В. О. Рум'янцев та ін. ; за ред. В. Д. Гончаренка. – Харків : Право, 2025. – 552 с.

8. Історія української державності: конспект лекцій / Т. Батюк та ін. Дрогобич: ДДПУ ім. І. Франка, 2023. -168 с.

9. Захарченко П.П. Історія держави і права України. - К.: Фенікс, 2024. - 496 с.

10. Зінкевич Р., Ратушна О., Нагірняк А. Історія державності та культури України. – Харків, 2023. – 201 с.

11. Климов А., Борисова О. Історія української державності. - К.: Кондор, 2021. – 344 с.

12. Кондратюк К., Качмар В. Новітня історія України (1945–2020 роки): навч. посіб. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. 212 с.

14. Ухач В.З. Історія держави і права України: Навчальний посібник (конспекти лекцій). - Тернопіль: Вектор, 2022. - 378 с.

15. Українська державність / упоряд. Ж. П. Копитко, Н. В. Козенюк; ред.: О. М. Трубайчук. – Київ, 2024. – 150 с.